

Методологічні пояснення

Економічно активне населення згідно з концепцією робочої сили – це населення обох статей віком 15-70 років, яке протягом певного періоду забезпечує пропозицію робочої сили для виробництва товарів та послуг. До складу економічно активного населення входять особи, які займалися економічною діяльністю або шукали роботу і готові приступити до неї, тобто класифікувалися як “зайняті” або “безробітні”, визначені за методологією Міжнародної організації праці (МОП). Кількість зазначених категорій та їх характеристики розраховуються на підставі даних вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань економічної активності (далі - вибіркові обстеження ЕАН), що впроваджені у практику роботи органів державної статистики з 1995р. відповідно до рекомендацій МОП. Зазначені вибіркові обстеження проводять за місцем постійного проживання населення та охоплюють осіб віком 15-70 років, щодо яких розраховують оцінки показників економічної активності, зайнятості та безробіття.

Рівень економічної активності визначають як відношення (у відсотках) кількості економічно активного населення віком 15-70 років до всього населення зазначеного віку чи населення відповідної соціально-демографічної групи.

Зайнятими (за матеріалами вибіркового обстеження ЕАН) вважають осіб, які:

працювали впродовж обстежуваного тижня хоча б одну годину за наймом за винагороду в грошовому чи натуральному вигляді, індивідуально (самостійно), в окремих громадян або на власному (сімейному) підприємстві; працювали безкоштовно на підприємстві, у власній справі, що належить будь-кому з членів домогосподарства, або в особистому селянському господарстві з метою реалізації продукції, виробленої внаслідок цієї діяльності;

були тимчасово відсутні на роботі, тобто формально мали робоче місце, власне підприємство (справу), але не працювали впродовж обстежуваного періоду з певних причин.

Рівень зайнятості визначають як відношення (у відсотках) кількості зайнятого населення віком 15–70 років до всього населення зазначеного віку чи населення відповідної соціально-демографічної групи.

Безробітні (за методологією МОП) – особи у віці 15-70 років (zareєстровані та незareєстровані в державній службі зайнятості), які одночасно задовольняють трьома умовам: не мали роботи (прибуткового заняття); впродовж останніх чотирьох тижнів активно шукали роботу або намагались організувати власну справу; впродовж найближчих двох тижнів були готові приступити до роботи, тобто почати працювати за наймом або на власному підприємстві з метою отримання оплати або доходу. До категорії безробітних також відносять осіб, які приступають до роботи протягом найближчих двох тижнів; знайшли роботу, чекають відповіді тощо.

Zareєстровані безробітні згідно з чинним законодавством – це особи працездатного віку, які zareєстровані у територіальних органах центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції як безробітні і готові та здатні приступити до роботи.

Кількісні та якісні характеристики цієї категорії безробітних, а також інформація щодо потреби в працівниках, працевлаштування zareєстрованих безробітних тощо, підготовлені на основі адміністративних даних державної служби зайнятості.

Рівень безробіття (за методологією МОП) – відношення (у відсотках) кількості безробітних віком 15–70 років до економічно активного населення (робочої сили) зазначеного віку або відповідної соціально-демографічної групи.

Рівень zareєстрованого безробіття визначають як відношення (у відсотках) кількості zareєстрованих безробітних до середньорічної кількості населення працездатного віку. З метою здійснення порівнянь з даними вибіркового обстеження ЕАН, проводять розрахунок середньої кількості zareєстрованих безробітних за період (I квартал, I півріччя, 9 місяців, рік). Відповідний показник рівня безробіття визначають по відношенню до економічно активного населення працездатного віку за відповідний період.

Економічно неактивне населення (поза робочою силою) – особи, які не можуть бути класифіковані як “зайняті” або “безробітні”. До складу цієї категорії населення включають незайнятих осіб, які належать до таких соціальних груп: пенсіонери; студенти (учні) денної форми навчання; особи, які виконують домашні (сімейні) обов’язки; особи працездатного віку, які зневірилися знайти роботу; особи, які вважають, що немає підходящої

роботи та не знають де і як її знайти; інші особи, які не мали необхідності у працевлаштуванні, а також ті, діяльність яких не відноситься до економічної (виконання неоплачуваної чи добровільної роботи тощо).

Рівень економічної неактивності визначають як відношення (у відсотках) кількості економічно неактивного населення у віці 15–70 років до всього населення зазначеного віку чи населення відповідної соціально-демографічної групи.

До осіб працездатного віку в рамках вибіркового обстеження ЕАН до 2012р. віднесені жінки у віці 15–54 років та чоловіки віком 15–59 років. Відповідно до Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» до населення працездатного віку починаючи з 2012 р., включено жінок віком 55 років, а з 2013 року – жінок у віці 56 років.

Середню тривалість пошуку роботи розраховують за матеріалами вибіркового обстеження ЕАН. Надається у вимірі середньої кількості місяців тривалості пошуку роботи на одного безробітного. Розрахунок показника здійснюється на основі формули середньої арифметичної зваженої.

Попит на робочу силу на зареєстрованому ринку праці - кількість вільних робочих місць (вакантних посад) про які повідомили підприємства, установи, організації державну службу зайнятості.

Навантаження зареєстрованих безробітних на одне вільне робоче місце (вакантну посаду) розраховують як відношення кількості зареєстрованих безробітних до кількості вільних робочих місць, вакантних посад, заявлених підприємствами, установами, організаціями. При незначних величинах зазначений показник може розраховуватися на 10 вільних робочих місць, вакантних посад.

Середній розмір допомоги по безробіттю розраховують шляхом ділення суми допомоги по безробіттю, виплаченої за звітний місяць, на середньооблікову кількість безробітних, які її отримували.

Наступні показники отримані за результатами державного статистичного спостереження «Обстеження підприємств із питань статистики праці», яким охоплені суб'єкти підприємницької діяльності, бюджетні установи, фінансові й громадські організації (далі – підприємства), які використовують найману працю. До 2009 року включно обстеження не охоплювало працівників статистично малих підприємств і у фізичних осіб-підприємців, з 2010 року – працівників малих підприємств з кількістю найманих працівників менше 10 осіб і у фізичних осіб-підприємців. У зв'язку зі зміною в організації спостереження та охопленні одиниць обстеження, безпосереднє порівняння даних 2010 та наступних років з аналогічними даними попередніх років є некоректним.

Середньооблікова кількість штатних працівників охоплює осіб, які перебувають у трудових відносинах з підприємством та отримують заробітну плату. У цій кількості не враховуються тимчасово відсутні працівники, за якими зберігається місце роботи (знаходяться у відпустках у зв'язку з вагітністю та пологами або у додатковій відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею віку, визначеного законодавством), сумісники, а також працюючі за цивільно-правовими договорами.

Цей показник обчислюється в середньому за період (місяць, рік):

– за звітний місяць – шляхом підсумовування кількості працівників облікового складу за кожний календарний день місяця, тобто з 1 по 30 або 31 число, включаючи святкові (неробочі) і вихідні дні, та ділення одержаної суми на відповідне число календарних днів звітного місяця;

– за рік – шляхом підсумовування середньооблікової кількості найманих працівників за всі місяці роботи, що минули у звітному році, та діленням одержаної суми на кількість місяців (тобто на 12).

Коефіцієнт обороту робочої сили по прийому (звільненню) розраховується як відношення кількості прийнятих (звільнених) до середньооблікової кількості штатних працівників.

Середньомісячна номінальна заробітна плата - нарахування працівникам у грошовій та натуральній формі за відпрацьований час або виконану роботу: тарифні ставки (посадові оклади), премії, доплати, надбавки, а також інші види оплати за невідпрацьований час. Включає обов'язкові відрахування із заробітної плати працівників: податок на доходи фізичних осіб та єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

До номінальної заробітної плати не відносяться: грошове забезпечення кадрових військовослужбовців та осіб рядового й начальницького складу, виплати, що здійснюються за рахунок коштів фонду державного соціального

страхування з тимчасової втрати працездатності, оплата перших п'яти днів тимчасової непрацездатності за рахунок коштів підприємства, а також сума єдиного внеску, яка сплачується роботодавцем на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Розраховується шляхом ділення нарахованого фонду оплати праці штатних працівників за звітний місяць (період) на середньооблікову кількість штатних працівників та на кількість місяців у періоді.

Індекс реальної заробітної плати характеризує зміну купівельної спроможності номінальної заробітної плати у звітному періоді порівняно з базисним під впливом зміни цін на споживчі товари та послуги і ставок податку з доходів фізичних осіб та обов'язкових відрахувань. Визначається діленням індексу нарахованої до виплати номінальної заробітної плати (без урахування податку на доходи фізичних осіб та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, утриманого із заробітної плати працівника) на індекс споживчих цін за той же період.

Розрахунок індексу здійснюється відповідно до методики, що побудована на засадах резолюції щодо міжнародних порівнянь реальної заробітної плати, яка прийнята 8-ю Міжнародною конференцією статистиків праці 1954 року.

Довідково:

З аналітичною метою розраховуються відносні показники, що характеризують співвідношення середньомісячної номінальної заробітної плати або середнього розміру допомоги по безробіттю із законодавчо встановленими прожитковим мінімумом для працездатних осіб або мінімальною заробітною платою .

(грудень відповідного року, грн.)

	Мінімальна заробітна плата	Прожитковий мінімум для працездатних осіб
2000	118	287,63
2001	118	331,05
2002	165	365
2003	205	365
2004	237	386,73
2005	332	453
2006	400	505
2007	460	568
2008	605	669
2009	744	669
2010	922	922
2011	1004	1004
2012	1134	1134